
Ifjúsági érdekvényesítési csatornák vizsgálata Veszprémben
- kutatási beszámoló -

A kutatást támogatói:

Ezredforduló Alapítvány
Gyermek és Ifjúsági Alapprogramok Tanácsa
Veszprémi Ifjúsági Tanács

A kutatási beszámolót írta: Domokos Tamás & Kulcsár László

A kutatásra az ANIMA Ifjúságkutató és -segítő Csoport Fiatalok és demokrácia Magyarországon program projektjeként került sor. A kutatás koordinátora az ANIMA Ifjúságkutató és -segítő Csoport és az ECHO Oktatáskutató Műhely volt.

Jelen kutatási beszámoló további felhasználásához lépjen kapcsolatba az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társasággal!

A kutatási beszámoló kéziratnak minősül, hivatkozni ennek figyelembevételével a feltüntetett szerzők, annak hiányában a beszámolót jegyző szervezet engedélyével lehet.

A kutatáshoz kapcsolódó adatbázis és módszertani anyagok az Intézetnél történt regisztráció után szintén elérhetők.

Javaslatait, észrevételeit, szakmai megjegyzéseit is szívesen várjuk a következő címen:

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet
8000 Székesfehérvár, Forgó u. 15.
Tel: +36 (22) 502-276, Fax: +36 (22) 379-622
www.echosurvey.hu info@echosurvey.hu

1. PROLÓGUS

Az 1994-es helyhatósági választásokat megelőzően a veszprémi politikai pártok és a civil szervezetek részéről is megerősödött a szándék az ifjúság érdekeinek, problémáinak megjelenítésére. Ezt már az a pusztán tény is ösztönözte, hogy a város polgárainak fele gyermek illetve fiatal, 29 év alatti.

Az elmúlt években az ifjúságot fokozottan sújtó problémák ellenére (lakásgondok, munkanélküliség, nehezülő életkezdés, romló mentálhigiénés helyzet) a városban nem volt, nem működött semmiféle ifjúságpolitika, az önkormányzat nem rendelkezett a problémákra választ kereső és találó koncepcióval. "Néhány, az ifjúságért létrejött civil szervezet és a terület szakértői közösen kidolgoztak egy realizálhatónak tűnő ifjúsági politizációs és érdekképviselési sémát, amely egyszerre alkalmas az ifjúság önmegjelenítésére és az önkormányzati ifjúságpolitika kialakításának támogatására és serkentésére. Ezen elképzeléssel az újonnan megalakult önkormányzatot megkeresték az alkotók, egyben javaslatot tettek az ifjúságpolitikai koncepció kialakítására, ifjúsági bizottság létrehozására."

Mindeközben több ifjúsági és ifjúságsegítő szervezet összefogásával megalakult az Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum (IÉF). A Fórum célja, hogy megjelenítse a különböző élethelyzetben lévő fiatalok problémáit, tagjai együttműködésével hatékonyabbá tegye a szervezetekben zajló ifjúsági munkát.

Az önkormányzattal folytatott egyeztetésben a továbbiakban részt vettek az IÉF képviselői is. Az egyeztetés során háromoldalú (önkormányzat - ifjúsági szervezetek - szakértők) tárgyalások folytak egy közös fórum létrehozásáról. Többszöri egyeztetés és módosítás után megszületett az a javaslat, amelyet mindegyik fél alkalmasnak talált arra, hogy az önkormányzat döntsön a Veszprémi Ifjúsági Tanács létrehozásáról.

1.1 A KUTATÁS EREDETE

A Veszprémi Ifjúsági Tanács megalakulásakor nyilvánvalóvá vált, hogy a Tanács által ellátni kívánt feladatokhoz nélkülözhetetlen az ifjúság, az ifjúság jelenlegi helyzetének pontos és mélyreható ismerete. Bármiféle ifjúságpolitikai koncepció és annak végrehajtási terve csakis akkor adhat adekvát választ a problémákra, akkor irányozhatja elő a megfelelő források megteremtését és elosztását, épülhet be a város társadalompolitikai rendszerébe, ha a konkrét

helyzetet és nem általánosságokat tár fel és vesz alapul. Ezt csakis egy mélyreható és mindenre kiterjedő társadalomtudományi vizsgálat eredménye indíthatja el és támaszthatja alá.

Az Ifjúsági Tanács 1995. évi legfontosabb tevékenységeként határozta meg a komplex ifjúságkutatás végrehajtását. A lezajlott kutatás hitelesen villantotta fel a legjellemzőbb ifjúsági problémákat. Az elkészült helyzetkép azonban szükségszerűen felszínes lett, túl széles területet fogott át a kutatás. A feltárt problémák részletes elemzésére, alapos megismerésére szűk keret lett volna a komplex városi kutatás. Így természetes, hogy újabb és újabb kutatások terve látott napvilágot, mely vizsgálatok már csupán egy-egy problématerületre koncentrálnak. Az ANIMA Ifjúságkutató és -segítő Csoport "Fiatalok és demokrácia Magyarországon" kutatássorozatának részeként e sorba illeszkedik az érdekvégyesítési csatornákat vizsgáló kutatás is.

1.2 A KUTATÁS CÉLJA

A városi ifjúságkutatásból is kiderült, de személyes tapasztalataink is igazolják, hogy a kiépült ifjúsági politizációs rendszer nem működik. Ezzel a kutatással ennek a problémának kívántunk mélyebben a nyomába eredni.

A Veszprémben megalakult Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum, a városi Önkormányzat Ifjúsági Tanácsa, valamint a városban létező ifjúsági szervezetek számára kívánunk szakértői anyagot, javaslatokat kidolgozni, tükröt tartani arról, hogy:

- * van-e csatornája a városban annak, hogy ifjúsági érdekek ifjúsági csoportok által megfogalmazódjanak;
- * ha nincsen, mi akadályozza, hogy legyen? Mi van helyette?
- * ha vannak, milyenek? Milyen a kihasználtságuk? Milyen hatásfokkal működnek?
- * a városban élő fiatalok (rétegenként) ismerik-e az érdekvégyesítés csatornáit;
- * van-e legalább felnőtt politikai erők általi "érdekbeszámítósos" ifjúsági érdekképviselőt;
- * akarják-e a fiatalok érdekeiket megfogalmazva politikaivá transzformálni azt, s ha igen tehetik-e?

1.3 A KUTATÁSI TÉMA

Vannak olyan társadalmi csoportok amelyek a különböző döntési szinteken az érdekeiket sikeresebben tudják érvényesíteni mint mások. Ennek sokféle oka lehet. Ez a jelenség életkori sajátosságot is mutat: a fiatalabb korosztály (29 év alattiak) a tapasztalat szerint sikertelenebbek az érdekvérvényesítési harcokban.

A szűken értelmezett problémánk tehát az ifjúsági érdekvérvényesítés elégtelensége, az, hogy a fiatalok érdekei alacsony határfokkal érvényesülnek a mai Magyarországon. Az ifjúsági érdekvérvényesítés problémáját a folyamat csatornáin keresztül kívántuk vizsgálni. A kutatási témánk tehát az ifjúsági érdekvérvényesítés csatornája volt.

1.4 KONCEPTUALIZÁLÁS

Minden társadalomtudományi vizsgálódás alapvető kritériuma a munka során használni kívánt fogalmak pontos meghatározása, annak tisztázása, hogy mit is kell értenünk az egyes fogalmak alatt.

1.4.1 ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉS

Mivel vizsgálódásunk az érdekvérvényesítés problémáját tanulmányozó kutatások sorába tartozik alapvető, hogy meghatározzuk mi is érdekvérvényesítés. Az érdekvérvényesítés egy tudatos folyamat, amelyben a személy, vagy személyek csoportja egy olyan döntést, amelyben nincs kizárólagos döntési kompetenciája, a saját érdekeinek megfelelően szándékozik befolyásolni. Az érdekvérvényesítés feltétele tehát, hogy egyénen kívüli döntésről legyen szó, vagy ne legyen kizárólagos döntési kompetenciája annak, aki az érdekét érvényesíteni akarja.

1.4.2 ÉRDEKEK

Miután meghatároztuk az érdek érvényesítésének fogalmát a kutatáshoz elengedhetetlen volt, hogy a különböző érdekeket valamilyen tipológia mentén rendszerezzük. Az alábbiakban vázoljuk a kutatás során használt érdektipológiát:

*1. Gazdasági érdek**2. Információs érdek (megfelelő információval rendelkezzen, mindegy miről)**3. Környezeti és egészségi érdekek:*

- * munkahelyi / iskolai mesterséges környezet
- * munkahelyi / iskolai természetes környezet
- * lakóhelyi mesterséges környezet
- * lakóhelyi természetes környezet
- * egészség:
- * mentális
- * fizikai

4. Szociális érdekek

- * baráti társaságban - vertikális viszonyban
- * baráti társaságban - horizontális viszonyban
- * családban - vertikális viszonyban
- * családban - horizontális viszonyban
- * munkahelyi / iskolai közösségben - vertikális viszonyban
- * munkahelyi / iskolai közösségben - horizontális viszonyban
- * lakóhelyi közösségben - vertikális viszonyban
- * lakóhelyi közösségben - horizontális viszonyban

5. Kulturális / szellemi érdekek:

- * szórakozás
- * művelődés

6. Szakmai / tanulmányi érdek:

- * „tudományos” érdek
- * szakmai - azt a szakmát választhassa amit akar
- * szakmai - amit választott azon belül előbbre juthasson
- * „tanszabadság”: beleszólási, lehetőség az oktatásba

7. Szimbolikus érdekek:

- * politikai
- * erkölcsi / világnézeti
- * emberjogi (kisebbségi)

Mindösszesen 25 féle érdeket különítettünk el.

1.4.3 CSATORNÁK

Végezetül meg kellett határoznunk az érdekvénesítési csatornák típusait is.

Formális csatornák:

- * nonprofit szervezetek
- * politikai szervezetek (BIT, IKU, pártok)
- * érdekképviseleti szervezetek (VVKDSZ, HÖK, szakszervezetek)
- * önkormányzatok hivatala (közmeghallgatás, képviselői fogadóóra)
- * jogi út

Informális csatornák:

- * sajtó (nyomtatott és elektronikus) pl. olvasói levelek, riportok, nyílt petíciók, állásfoglalások, szenzációs hírek; Napló, Veszprémi 7 nap, Rádió Jam, VVT, KTV-Képűjság, SÉD TV, diákűjságok,
- * politikai kezdeményezések (sztrájk, tüntetés, népszavazás, aláírásűjtés)
- * választási aktivitás (helyhatósági választásokon)
- * lobbik
- * egyéb informális mód (petíciók eljuttatása, zsarolás)

1.5 A KUTATÁSI MÓDSZER

1.5.1 ADATFELVÉTEL

A kutatásunk alanyai 18-29 év közötti veszprémi fiatalok voltak. Alapsokaságnak a 18-29 év közötti Veszprémben lakó személyek összességét tekintettük. Az alapsokaságból vettünk 300 fős reprezentatív mintát véletlen valószínűségi mintavételi eljárással.

Adatfelvételi módszernek az ún. kérdőíves adatfelvételi eljárást (survey) választottuk. Kérdőbiztosaink 302 veszprémi fiatalot kerestek meg, akikkel a lakásukon személyesen vették fel a kérdőíveket. Az adatfelvételre 1996 novemberében került sor.

1.5.2 ADATFELDOLGOZÁS

A kutatási beszámolóban közölt adatok hibahatára az egyes kérdésekre válaszolók számától függően 3-5 százalék.

Egyes kérdéseknél azt kértük a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, rangsoroljanak szervezeteket, politikai akciókat négy, öt vagy bizonyos kérdések esetében tízfokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltuk át, ahol a százas értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, ellenszenvet stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet stb.) jelez.

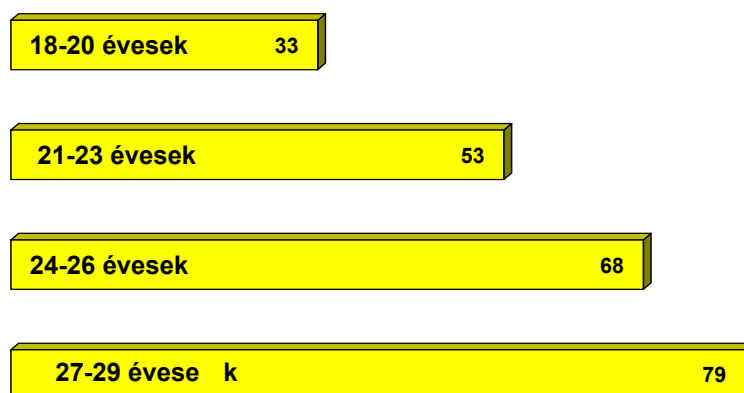
2. A FIATALOK ÉRDEKEI

Ha az ifjúsági érdekérvényesítési csatornák működésnek hatékonyságát kívánjuk tanulmányozni célszerű a “kályhától”, vagyis az érvényesítendő érdekektől kiindulnunk. Milyen tudatosult érdekeik vannak a fiataloknak? (Az érdekérvényesítés során a tudatosult érdekek az érdekesek.) Melyek a legfontosabb érdekeik? Az alábbiakban ezekre a kérdésekre adunk választ.

Mivel semmilyen módon nem akartunk tippet adni a megkérdezetteknek, egy nyitott kérdés segítségével arra kértük őket, mondják meg, hogy milyen érdekeik vannak. Mint ahogy az várható volt, a válaszolók a gazdasági érdekekkel, az egészséggel és a társas viszonyokkal kapcsolatos értékeknek említették a leggyakrabban. Az összes megkérdezett 58 százaléka említett olyan tényeket amelyeket összefoglalóan gazdasági érdekek nevezünk. (Pl. kielégítő anyagi helyzet, létbiztonság, kisebb adó, hitellehetőség, ne kelljen otthonról pénzt kérnem, alacsonyabb árak stb.) Természetes jelenség, hogy az életkor növekedésével erősen nő azok aránya, akik gazdasági érdeket említenek, hiszen a szülőktől való függetlenség alapfeltétele a gazdasági önállóság.

Míg a 18-20 évesek csupán 33 százaléka említett gazdasági érdeket addig a 26 év felettiek 79 százaléka. A összefüggést a statisztikai próbák is igazolták. Ha a válaszoló gazdasági aktivitását vizsgáljuk szintén ide jutunk: a tanulók 40, az aktív dolgozók 69 százaléka említett olyan tényezőt, amely a gazdasági érdekek közé sorolható.

Gazdasági jellegű érdekek százalékos említése

emlékezési százalékok

Szintén nagyon magas, 50 százalék, a család, mint érdek említése, különösen a tanulók körében (61 %). Ezzel szemben a munkanélküliek - akiknek 59 százaléka említett gazdasági érdeket - csupán 38 százalékban adtak olyan választ, amely a család kategóriába sorolható. Ez érthető, hiszen napi anyagi gondokkal küszködőkről van szó.

A biológiai és mentális egészségi érdek, valamint barátokat a megkérdezettek egyharmada említette. Az összes többi érdekfajta gyakorisága 30 % alatt van.

Érdek típus	Említési arány (%)
gazdasági	58
család	50
biológiai egészség	35
barátok	34
mentális egészség	31
oktatás	28
szakmai előmenetel	23
szórakozás	22
művelődés	18
munkahelyi/iskola mesterséges körny.	13
munkahelyi/iskola természetes körny.	13
szakmaválasztás	12
emberi jogok	12
lakóhelyi mesterséges környezet	11
lakóhelyi mesterséges környezet	9
kollégák/osztálytársak	9
erkölcs/világnézet	8
tudomány	6
információ	5
szomszédok/lakótársak	4
politikai	4

Figyelemre méltó, hogy az erkölcs, az információhoz jutás mint érdek, valamint a politikai érdekek a válaszolóknak milyen elenyésző részének jutott eszébe. (A politikai érdek említési aránya olyan kicsi, hogy már a statisztikai hibahatár alatt van!)

Ki kell emelni, hogy az említési gyakoriság nem egyenlő a fontossággal, hiszen lehetnek olyan érdekei a válaszolónak, amelyek fontosak számára, de a válaszadáskor nem gondol rá. Mivel kíváncsiak voltunk arra is, hogy melyek a fontosak, és melyek a kevésbé fontos érdekek a fiatalok számára arra kértük őket hogy rangsoroljanak általunk tett kijelentéseket fontosság szempontjából.

Mennyire fontos...	Pontszám (százfokú skálán)
egészségi állapotom	94
családi kapcsolataim	93
olyan szakmában dolgozhatok, amely valóban érdekel	91
párkapcsolatom alakulása	91
legyen biztos állásom	91
keresetem, jövedelmem alakulása	89
ne alkalmazzanak velem szemben hátrányos megkülönböztetést	88
lelki kiegyensúlyozottságom	87
baráti kapcsolataim alakulása	87
magánügyeimmel kapcsolatos információk	83
az erkölcs	82
a természeti környezet állapota	80
elég szabadidővel rendelkezek	79
hitem, világnézetem szerint élhessek	79
iskolai/munkahelyi kapcsolatok alakulása	78
iskolaválasztás, továbbtanulás	77
az otthonom berendezésének alakulása	76
az adó mértéke	76
a fogyasztói árak alakulása	75
lehetőségem nyíljon a szakmai-munkahelyi előmenetelre	75
sérelmeim orvoslása	73
hivatalos ügyeimmel kapcsolatos információszerzés	72
a művelődési intézmények elérhetőek legyenek	72
legyen színház a városban	72
beesélyesség a munkahelyi/iskolai környezetem alakításába	68
megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről	68
az általános magyar gazdasági helyzet alakulása	65
információszerzés helyi, de nem politikai eseményekről	64
abban a szakmában dolgozhatok, amit eredetileg tanultam	62
jó kapcsolat a szomszédokkal	60
beesélyesség az oktatás/munkahelyi szervezet rendszerébe	60
legyen elég szórakozóhely a környezetemben	58
legyen mozi a városban	58
információszerzés a helyi politikáról és közéletéről	47
kifejezésre juttathassam politikai álláspontomat	33

A fenti táblázat adataiból jól látszik, hogy a válaszolók a legtöbb itemet igen fontosnak ítélték. Feltűnően sok kijelentést értékelték 75 pont fölé, s az is megállapítható, hogy az érdekek minden fő típusából találunk magas átlagpontszámút. Külön figyelmet érdemel, hogy az ötven pontos határ alatt csupán két - éppen a politikai érdekre rákérdező item - található.

Részletesebb elemzés során kiderült, hogy a válaszoló neme csak kis mértékben van befolyással a kapott válaszokra. Ellenben, ha az egyes kérdések fontosságát az iskolai végzettség dimenziójában vizsgáljuk, - mint ahogy az várható - több kérdés megítélésében is jelentős különbség van. Az érettségivel nem rendelkező válaszadóknak az átlagnál kevésbé fontos, hogy információt szerezzenek a helyi politikai eseményekről (40 pont), hogy kifejezésre jutathassák politikai álláspontjukat (27 pont!) valamint az általános gazdasági helyzet alakulása (59 pont). Ezzel szemben az átlagnál 8 ponttal fontosabb számukra, hogy legyen mozi a városban. Ezek a hangsúly eltolódások beleillenek az képzetlenebb emberek preferenciáiról alkotott képbe.

A legalább érettségivel rendelkező fiatalok az átlagnál fontosabbnak ítélik az ország gazdasági helyzetének alakulását (73 pont), az erkölcsöt (88 pont) valamint a sérelmeik orvoslását (75 pont). Különösen nagy az átlagtól való eltérés a kérdésben, mennyire fontos, hogy a tanult szakmában dolgozzanak. A 62 pontos átlaghoz képest ők 13 ponttal fontosabbnak, 75 pontra értékelték a kijelentés fontosságát. A szórakozóhelyek, mozi fontosságát viszont sokkal negatívabbnak 36 (!) és 51 pontra értékelték (az átlag 58 pont). Ehhez hasonlóan értékelték ezt a kérdést az aktívan dolgozók. Ennek nyilvánvaló oka, hogy a gazdaságilag aktív korosztálynak kevesebb ideje van a szórakozásra, mint a tanulóknak, vagy más inaktívoknak. A tanulóknak nemcsak a szórakozóhelyek megléte a fontosabb, hanem, hogy világnézetük szerint élhessenek valamint - életkorukból fakadóan - az iskolaválasztás (+9 pont).

Mivel a 35 item túl sok ahhoz, hogy alaposan átlássuk, a beérkezett válaszok alapján az eredeti 35 kérdésből 8 összetett indexet szerkesztettünk. A mutatók a következőképpen alakultak ki. Olyan itemanalízist végeztünk, mely során kiszámítottuk, hogy az egyes itemek miképpen korrelálnak egymással. Az elemzés során nyolc - egymástól elkülöníthető - kérdés csoport alakult ki, mely csoportokon belül az egyes itemek magas korrelációban álltak egymással. A végső indexet e kérdések összevonásával kaptuk. A kialakult struktúra jól megfelel az eredeti érdektipológiánknak:

- * Gazdasági érdek index (pl. fogyasztói árak alakulása, vagyoni helyzet, általános gazdasági helyzet);
- * Információs érdek index (ide tartoznak az különböző kérdésekben való információhoz jutással kapcsolatos kérdések);

- * Egészségi érdek index (ide tartoznak a fizikai és a mentális egészséggel kapcsolatos kérdések);
- * Környezeti érdek index (ide tartoznak az épített és a természetes környezettel kapcsolatos kérdések);
- * Szociális (társas) érdek index (pl. barátok, munkatársak, család, párkapcsolat);
- * Kulturális érdek index (pl. mozi, színház, közművelődési intézmények);
- * Szakmai érdek index (pl. szakmaválasztás, szakmai előmenetel);
- * Szimbolikus érdek index (pl. erkölcs, beleszólás a politikába).

A négy index értékeit az alábbi táblázat mutatja.

Érdek típus	Pontszám (százaskálán)	Férfiak	Nők	Különbség
egészségi érdek	90	87	93	+6
szociális (társas) érdek	82	79	85	+6
gazdasági érdek	79	75	82	+7
szakmai érdek	76	73	79	+6
környezeti érdek	71	68	73	+5
kulturális érdek	67	66	69	+3
információs érdek	67	66	67	+1
szimbolikus érdek	67	64	68	+4

(Az öt pont feletti eltérések szignifikánsak)

A táblázatból kiderül, hogy a leggyakrabban említett gazdasági érdek korántsem a legfontosabb. Százfokú skálán a gazdaság jellegű érdekekre adott összesített pontszám 79, ami magas ugyan, de csak a harmadik a rangsorban. Az egészségi érdek 90 pontos átlaga jól tükrözi más kutatások eredményét. Számos önkormányzati kutatás - melyben többek közt azt is tudakolták, mire költené a lakosság a város pénzét - hasonló eredményre jutott. Az egészség a legfontosabb, úgy is mondhatjuk, hogy alapérdek a fiatalok számára. Az egészség, az anyagiak vagy a szociális érdekekhez képest relatíve kevésbé fontosak a kulturális, információs vagy szimbolikus érdekek.

A válaszoló nemének dimenziójában vizsgálva az egyes indexeket megállapítható, hogy nők minden érdektípust fontosabbnak ítélték a férfiaknál. Meg kell még jegyezni, hogy a szimbolikus érdekek 67-es átlagpontszáma - mint minden átlag - némiképp elfedi a valóságot, ugyanis e kategória tartalmazza a viszonylag magas erkölcsi, és a rendkívül alacsony politikai érdekeket is.

Ha az érdektipológiát faktoranalízis segítségével elemezzük, a válaszolók érdekei más elrendeződést mutatnak. Kimutatható, hogy a felsorolt 35 kijelentés a fiatalok gondolkodásában nyolc csoportba rendeződik. Ez azt jelenti, hogy a fiatalok az egyes érdekekhez való viszonyukat az alábbi nyolc faktor határozza meg, melyek a minta 60 százalékának válaszait magyarázták.

1. faktor: „anyagiak”	faktor súly
az adó mértéke	0.74
a fogyasztói árak alakulása	0.68
keresetem, jövedelmem alakulása	0.65
az otthonom berendezésének alakulása	0.55
elég szabadidővel rendelkezek	0.48
egészségi állapotom	0.45
iskolaválasztás, továbbtanulás	-0.26
2. faktor: „művelődés-tájékozottság”	faktor súly
legyen színház a városban	0.75
a művelődési intézmények elérhetőek legyenek	0.66
megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről	0.52
információszerzés helyi, de nem politikai eseményekről	0.47
hitem, világnézetem szerint élhessek	0.46
legyen mozi a városban	0.45
3. faktor: „polgár”	faktor súly
jó kapcsolat a szomszédokkal	0.71
sérelmeim orvoslása	0.50
a természeti környezet állapota	0.49
hivatalos ügyeimmel kapcsolatos információszerzés	0.49
az erkölcs	0.45
4. faktor: „egzisztencia”	faktor súly
abban a szakmában dolgozhassak, amit eredetileg tanultam	0.69
legyen biztos állásom	0.63
családi kapcsolataim	0.55
olyan szakmában dolgozhassak, amely valóban érdekel	0.49
magánügyeimmel kapcsolatos információk	0.38
az erkölcs	0.38
párkapcsolatom alakulása	0.36
keresetem, jövedelmem alakulása	0.33

5. faktor: „beleszólás”	faktor súly
beleszólás a munkahelyi/iskolai környezetem alakításába	0.79
beleszólás az oktatás/munkahelyi szervezet rendszerébe	0.68
lehetőségem nyíljon a szakmai-munkahelyi előmenetelre	0.39
hivatalos ügyeimmel kapcsolatos információszerzés	0.39
információszerzés helyi, de nem politikai eseményekről	0.39
megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről	0.34
iskolai/munkahelyi kapcsolatok alakulása	0.32
sérelmeim orvoslása	0.30
6. faktor: „harmónia”	faktor súly
lelki kiegyensúlyozottságom	0.81
a természeti környezet állapota	0.50
párkapcsolatom alakulása	0.48
baráti kapcsolataim alakulása	0.46
hitem, világnézetem szerint élhessek	0.39
ne alkalmazzanak velem szemben hátrányos megkülönböztetést	0.38
az erkölcs	0.32
7. faktor: „politika”	faktor súly
információszerzés a helyi politikáról és közéletéről	0.77
kifejezésre juttathassam politikai álláspontomat	0.75
az általános magyar gazdasági helyzet alakulása	0.65
megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről	0.39
az adó mértéke	0.30
8. faktor: „szórakozás-haverok”	faktor súly
legyen elég szórakozóhely a környezetemben	0.81
baráti kapcsolataim alakulása	0.65
legyen mozi a városban	0.60
elég szabadidővel rendelkezzek	0.30

(Minél nagyobb az adott faktoron belül a faktorsúly, annál inkább játszik szerepet a faktor egészének kialakításában, a negatív súlyok pedig az egyet nem értés indikátorai, vagyis ellentétes dimenzióból történő kiegészítései a faktornak.)

Az első faktorban az anyagiakkal kapcsolatos itemek szerepelnek magas pozitív faktorsúllyal. Ezek az adó mértéke, a fogyasztói árak alakulása, kereset, a lakás felszereltsége. Szerepet játszik még a faktor kialakításában az egészségi állapot (ez nagyon fontos a keresőképességhez) valamint, hogy elég szabadidővel rendelkezzen a válaszadó. A már korábban leírt tendencia itt is megerősítésre került, ugyanis az **anyagiak** faktor fontosabb az idősebb és a már dolgozó fiataloknak.

A következő faktor a **művelődéshez** és a megfelelő **információkhoz** való hozzájutás érdekeit tartalmazza. Így ide tartozik, a színház, a mozi, a művelődési intézmények elérhetősége valamint a tájékoztatás az országos és helyi de nem politikai eseményekről.

Jellemző, hogy az idősebbeknek és a legalább érettségivel rendelkezőknek fontosabbá válik a faktor.

A szomszédokkal való kapcsolat, a sérelmek orvoslása, kiegészítve a környezet állapotával valamint a hivatalos ügyeimel kapcsolatos információszerzéssel, és az erkölcs fontosságával alkotja a **polgár** faktort. E mutatók kivétel nélkül a hagyományos értelemben vett polgári lét elemei. A részletesebb elemzés kimutatta, hogy a faktor felértékelt szerepet tölt be a munkanélküliek válaszaiban, továbbá rendkívül leértékelt a diákok körében.

Az biztos **egzisztenciával** kapcsolatos itemek a nőknek sokkal fontosabbak, mint a férfiaknak. Ennek két oka van. Az egyik, hogy a nők helyzete a mai magyar társadalomban leértékelt a férfiakhoz képest, nehezebben tudnak egzisztenciális biztonságot teremteni. A másik, hogy a faktor tartalmazza a családdal, mint értékkel kapcsolatos itemeket, melyek köztudottan fontosabbak a nőknek.

Az emberben megvan az igény arra, hogy átalakítsa környezetét, elmondhassa véleményét, aktívan részt vegyen szűkebb környezete alakításban. Ehhez természetesen szükségük van információkra is. A **beleszólás** faktor felértékelődik a munkanélküliek és a magasabb iskolai végzettségűek között.

A **harmónia** faktor, mely olyan itemeket tartalmaz mint a lelki kiegyensúlyozottság, a természeti környezet állapota, pár és baráti kapcsolatok alakulása, a hit - érthetően fontosabb szerepet játszik a nők életében. A fiatalabbak, illetve akik még a szülőktől függenek szintén fontosabbnak ítélik a harmónia értékeit az átlagnál.

Elkülönült faktorba rendeződnek a politikai érdeket jelző itemek. Ebben a **politikai** faktorban dominánsan jelen volt a magyar gazdasági helyzet alakulásának fontossága, valamint a megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről és az adó mértéke is.

Végezetül a szórakozás és az ehhez kapcsolódó lazább baráti kör azonosítható be a **szórakozás-haverok** faktorban. E a faktor jelentősége - mivel az aktívan dolgozó "idősebb" fiataloknak kevesebb idejük jut rá - az életkor növekedésével folyamatosan csökken.

A kialakított faktorok alapján elkülöníthetjük a határozottan eltérő véleménnyel rendelkező válaszadókat. A klaszteranalízis során három jelentősen eltérő csoportot lehetett meghatározni.

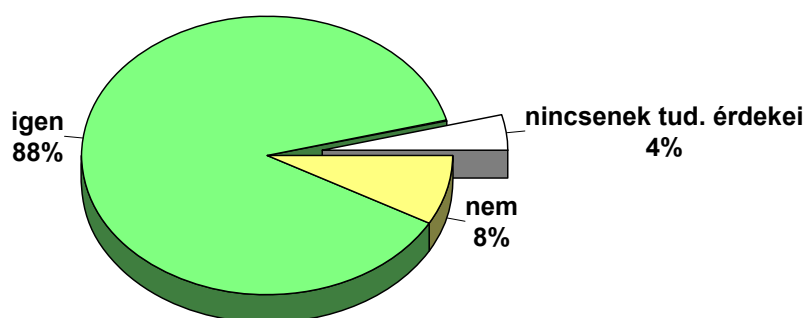
Az első, legkisebb csoport a **kARRIER-orientált** fiatalok csoportja. Ők a válaszadók mindössze 13 százalékát alkotják. Jellemzőjük, hogy nagy az igényük a körülöttük lévő világ saját képükre való formálására, rendkívül fontos számukra az anyagiak, a tájékozottság.

Ezekért cserébe hajlandók lemondani a harmóniáról, a szórakozásról, sőt még a biztos egzisztenciáról, családról is, ha a karrier ezt megköveteli.

A **kényelmesek** ezzel szemben a biztos egzisztenciát helyezik mindenek elé. Számukra fontosak a polgári lét alapvető vívmányai, ha kell eleget tesznek állampolgári kötelességüknek és elmennek szavazni. Nem törekednek a harmóniára, a nagy gazdagságra sem, de az sem közömbös számukra, hogy legyen kivel és hova elmenni szórakozni. A kényelmesek csoportjába sorolható a válaszadók 26 százaléka.

A legnépesebb klaszter a **család-orientáltaké**, ők a teljes minta 61 százalékát alkotják. Számukra a legfontosabb érték a harmónia. Mérsékeltén fontos csupán a polgári értékek megléte, a művelődés, szórakozás, s egyáltalán nem fontos számukra, hogy a körülöttük lévő külső világot, munkahelyet stb. saját képükre formálják. Ez utóbbi csoport kétharmadát nők alkotják, míg a kényelmesek és a karrier-orientáltak között számottevő többségben találjuk a férfiakat.

Vannak különbségek a 30 év alattiak és az ennél idősebbek érdekei között?

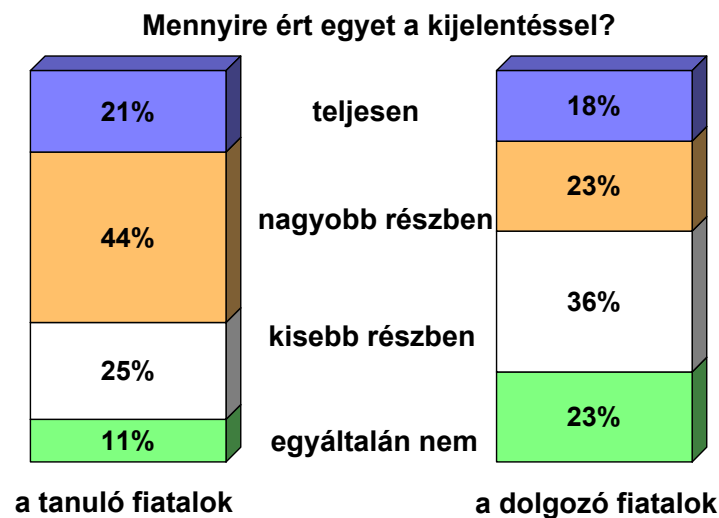
Az ifjúságpolitika mibenléte körüli vitákban gyakran felvetődik az a kérdés, hogy vajon vannak-e különbségek a fiatalok és az idősebbek érdekei, problémái között, szükség van-e arra, hogy az ifjúsági problémákat a többi korosztálytól elkülönítetten kezeljük? A veszprémi fiatalok 88 százalékának véleménye szerint vannak különbségek a fiatalok és az

ennél idősebbek érdekei között. Hogy ez miben nyilvánul meg - mivel a kérdezettek csak 29 év alattiak voltak - nem derült ki.

Ezt a képet némiképp árnyalja egy másik, hasonló kérdésre adott válasz, ugyanis a fiataloknak csupán fele véli úgy, hogy jelentős ellentétek vannak a tanuló és dolgozó fiatalok érdekei között. Az is megállapítható, hogy az életkor növekedésével, az első munkatapasztalatok megszerzése után még kevésbé gondolják úgy a fiatalok, hogy ellentétes lenne az aktívak és a tanulók érdekei.

Hasonlóan befolyásolja a vélemények alakulását az iskolai végzettség növekedése is, a százfokú skálán való egyetértés mértéke a diplomások körében már csupán 38 pont. Ezek a válaszok azt a fajta ifjúságpolitikai gondolkodást erősítik, mely szerint ha az ember jogilag felnőtt, ugyanúgy kell kezelni, mint másokat, ezért nincs szükségük a fiatalok a társadalom ellenében való megkülönböztetésre. Például az ifjúsági munkanélküliséget, éppen úgy kell kezelni mint általában a munkanélküliséget, vagy a fiatalok lakásgondjait ugyanúgy kell orvosolni, mint általában a lakásgondokat.

Jelentős ellentétek vannak a tanuló és a dolgozó fiatalok érdekei között

3. A FIATALOK VISZONYA A CIVIL SZERVEZETEKHEZ

Miután definiáltuk a legfontosabb - érvényesítendő - érdekeket, áttérünk az érdekvérvényesítési csatornák konkrét vizsgálatára. Ebben a fejezetben a formális érdekvérvényesítési csatornák közül a fiatalok társadalmi szervezetekhez - azon belül is az nonprofit egyesületekhez, szakszervezetekhez - való viszonyát elemezzük.

Ahhoz, hogy a fiatalok bármilyen érdekvérvényesítési módot igénybe vehessenek, használjanak, elengedhetetlen, hogy megfelelő mennyiségű információval rendelkezzenek róla. Alapvető hogy tudjanak az adott csatorna létezéséről.

A fiatalok 20-25 százaléka lakóhelyén működő civil szerveződések létéről sem tud. Ez alól kivételt képeznek a sportegyesületek, a szakszervezetek és a vallási közösségek, melyek létéről szinte mindenki tud. Ennek két oka van. Egyrészt az, hogy ezek a társadalmi szervezetek már az 1989-es egyesülési törvény megjelenése előtt léteztek, azóta is működnek. Működésükről nap mint nap beszámol a helyi sajtó, televízió, rádió. A magasabb említési arányban az is szerepet játszik, hogy ezek a társadalmi szervezetek minden városban megtalálhatók, a válaszolók - ha konkrétan nem is találkoztak velük - joggal feltételezik, hogy Veszprémben is vannak ilyenek. Különösen igaz ez a szakszervezetekre. A legismertebb civil szerveződéssel - a sportegyesületekkel - a fiatalok jelentős része személyesen is kapcsolatba kerül tagként vagy a sportesemények nézőjeként. (A válaszadók 29 százaléka /!/ már fordult sportegyesülethez valamilyen ügyben.)

A fiatalok mindössze 5 százaléka adott téves válaszokat, úgy vélik nem működnek Veszprémben a felsorolt civil szerveződések. Jól kimutatható, hogy ők az abszolút informálatlanok, ugyanis szinte egyik szervezet működéséről sem tudnak.

A civil szervezet	nem tudja %	nem működik %	működik %	fordult már hozzá %
sport	1	1	98	29
vallási közösség	3	2	95	15
szakszervezetek	7	3	90	5
cserkész csapat	16	5	79	2
természetvédelmi	19	5	76	6
kulturális	21	5	74	13
érdekvédelmi	22	4	74	4
egészségügyi/szociális	23	4	73	12
oktatási	24	2	74	20
tudományos	26	6	68	8
nemzetiségi	34	6	60	1

A város 18-29 év közötti lakosainak átlagosan 70-80 százaléka válaszolt úgy, hogy működnek a különböző egyesületek, ami elég magas arány. A legkevesebben a nemzetiségi (60 %) és a tudományos (68 %) egyesületek működéséről tudnak. Ennek nyilvánvaló oka, hogy ezek a szervezetek igen szűk célcsoportban fejtik ki a tevékenységüket, réteg szükségleteket elégítenek ki.

Az egyesületek létéről való információ birtoklása nem lehet mutatója az érdekérvényesítési aktivitásnak. Ezért kérdeztük meg a fiatalokat, hogy fordultak-e már a fenti szervezetekhez valamilyen problémával, kéréssel. A táblázatból leolvasható, hogy a válaszolók 29 százaléka fordult már sportegyesülethez. (Az összes válaszoló 24 százaléka többször is.) Elég alacsony - de a többihez képest kiugró - azok aránya, akik valamilyen oktatási jellegű egyesülettel kerültek kapcsolatba. A nyitott kérdésekből kiderült, hogy ezen szervezetek legnagyobb része oktatást kiegészítő tevékenységet folytat (felvételi előkészítő, nyelvi felkészítő, továbbképzés, átképzés) szervezet. A vallási közösségekhez fordulók 15 százalékából 10 % rendszeresen tart kapcsolatot a hitközösségével. (Itt kell megjegyezni, hogy az ideológiai alapon szerveződő társadalmi szervezetek - cserkészek, politikai ifjúsági szervezetek, pártok - általában merev elutasításban részesülnek a fiatalok részéről.) A kimondottan érdekérvényesítésre szakosodott nonprofit szervezetekhez, szakszervezetekhez fordulók aránya csupán 4 illetve 5 %. Az arányok akkor is nagyon alacsonyak, ha tudjuk, hogy a válaszoló fiataloknak a fele dolgozik valahol, valamilyen formában. Az egészségügyi/szociális segítséget adó egyesületekhez 12, a kulturális tevékenységet végző civil szervezetekhez pedig 13 százalék fordultak már egy vagy több alkalommal a fiatalok. Fontos kiemelni, hogy azok között akik életükben fordultak már civil szervezethez kétszer annyian vannak akik több alkalommal tették ezt, mint akik egyszer. Ez azt jelenti, hogy ha egyszer már rátaláltak, többnyire bizalommal fordulnak újra ezekhez a nonprofit szervezetekhez.

Mivel kíváncsiak voltunk arra, hogy konkrétan milyen ügyben fordulnak a civil szektorhoz a fiatalok, feltettünk nekik egy erre vonatkozó nyitott kérdést. Tipikus válasz, hogy a legtöbben a különböző sportágakat nevezték meg kérdésünkre, melyek elérhetőek a város sportegyesületeken keresztül. E mellett számottevően szerepelt a válaszok között az is, hogy egészségügyi és szociális problémákkal keresik fel a civil szektort. A városban nagyon kevés oktatási tevékenységet végző nonprofit szervezet működik. Ennek ellenére tanfolyam, tréning, képzés igényével is gyakran keresik a civileket.

Általában elmondható, hogy a férfiak informáltabbak, pontosabban tudják, hogy működik az adott civil szerveződés a városban, azonban a sportot leszámítva a nők magasabb arányban fordulnak a társadalmi szervezetekhez. A fiataloknak 43 százaléka fordult már valaha valamilyen társadalmi szervezethez.

Aktivitás a társadalmi szervezetekben (százalék)

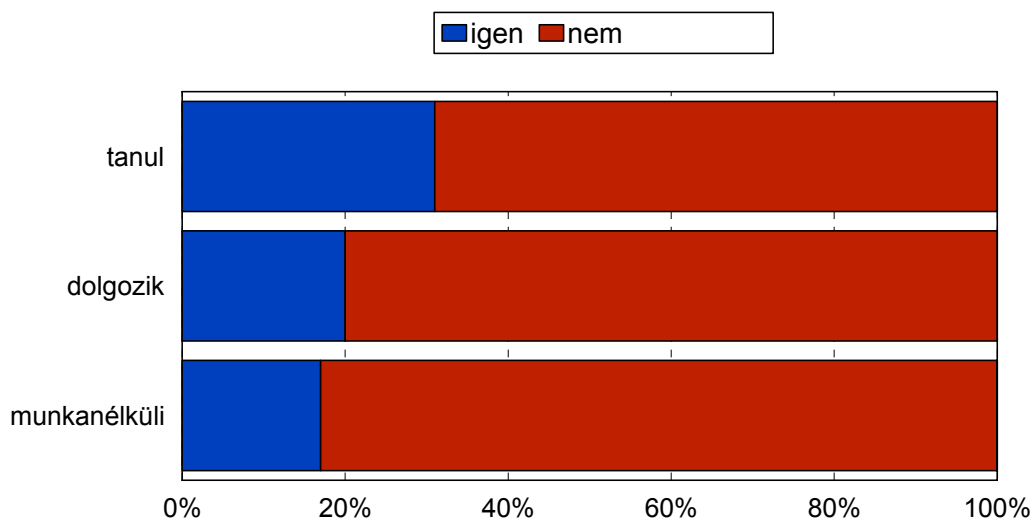
	tagja	részt vesz benne	vezető szerepe van	tagja lenne	betöltene vezető szerepet
politikai pártok	0	0	0	4	4
szakszerv. érdekvépv.	10	4	0	22	7
egyesületek, szövetségek	23	20	5	45	21

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy vajon milyen arányban és milyen mértékben vesznek illetve vennének részt a különböző társadalmi szervezetek munkájában a veszprémi fiatalok. A politikai szervezetekben való részvétel nagyarányú elutasítása jellemzi a fiatalokat. Ezzel szemben valamilyen egyesület munkájában jelenleg a fiatalok egyötöde vesz részt. A civil szektor iránti társadalmi bizalom növekedését jelzi az is, hogy a válaszadók közel fele nem zárkózik el attól, hogy esetleg tagja legyen egyesületnek, szövetségnek, ezen belül 21 százalékuk akár vezető szerepet is vállalna ilyen szervezetekben. Fontos megjegyezni, hogy akik tagok lennének, azok eleve aktív tagságban gondolkodnak, s ők elsősorban a legalább érettségivel rendelkezők közül kerülnek ki. A diplomások kétharmada teljesen nyitott a nonprofit szervezetek felé.

A magyar társadalom egyre növekvő szerepet tulajdonít a nonprofit szektornak. Ennek leképeződése Veszprémben is megtalálható, a fiatalok 85 százaléka nagyobb részt vagy teljes mértékben úgy véli, hogy a nonprofit szervezetek léte elengedhetetlen egy demokratikus társadalomban. Százaskálára át számítva 78 pont az ittemmel való egyetértés

mértéke. A fiatalok 62 százaléka úgy véli, hogy ezek a szervezetek hatékonyabban dolgoznak, mint az állami intézmények.

Lenne tagja szakszervezetnek?

A hagyományos munkavállalói érdekképviseleti szerv, a szakszervezetek megítélése már koránt sem ennyire pozitív. A fiataloknak jelenleg csupán egytizede tagja valamilyen szakszervezetnek. Ez akkor is alacsony nagyon alacsony, ha tudjuk hogy a válaszadók egyharmada még tanulói/hallgatói jogviszonyban van. Míg a jelenleg tanulók 31 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tagja lenne szakszervezetnek, addig a dolgozó fiataloknak csupán már csupán 19 százaléka. Egyértelműen kimutatható, hogy a csökkenésben nem az életkornak van döntő szerepe, hanem a munka - és ezzel együtt, a szakszervezetekkel kapcsolatos - tapasztalatok gyarapodásának. Bár a válaszolók 69 százaléka gondolja, hogy a szakszervezetekre szükség van, csupán 45 százalékuk véli úgy, hogy ez a munkahelyi érdekvérvényesítés leghatékonyabb csatornája. Az megkérdezettek 38 százaléka úgy gondolja, hogy a szakszervezeteknek nincs befolyásuk a döntéseknél. Ez a vélemény az életkor - és természetesen a tapasztalatok - növekedtével erősödik. Mindezekkel összhangban a jövőben a fiatalok 22 százaléka lenne tagja szakszervezetnek. Jelenleg ilyen arányban tagja szakszervezetnek a 27-29 éves korosztály, tehát a gazdaságilag legaktívabb rétege a fiataloknak.

4. A POLITIKÁVAL ÉS A KÖZÉLETTEL KAPCSOLATOS VÉLEMÉNYEK

Mielőtt a kutatás politikai vonatkozásait mélyebben elemeznénk, meg kell említeni, hogy a fiatalokkal kapcsolatban két, ellentétes kép él a közfelfogásban. Az egyik szerint a politikai aktivitásuk magasabb a náluk idősebeknél, a “lázas koránál” fogva hajlamosak szélsőségesebb politikai nézeteket vallani. A másik felfogás szerint viszont meglehetősen könnyen viseltetnek a politika iránt, elvannak mindenféle közéleti tevékenység nélkül, elmerülnek a fogyasztói kultúrában.

Két dolgot kell még előljáróban tisztázni. Először is azt, hogy kit tekintünk ebből a szempontból fiatalnak. Mi az ifjúságkutatások során általánosan használt 30 évet adtuk meg felső határként, úgy véltük ez az az életkor, ami felett már kialakult (bár nem feltétlenül sikeres) életpályákról beszélhetünk. A 30 év alattiak még a családalapítás, otthonteremtés, felsőoktatásban való részvétel és egyéb okok miatt a “fiatalság” körébe sorolhatók. Az alsó korhatár megválasztása egyszerűbb volt, mi 18 évet adtunk meg, ugyanis a politikai aktivitás szempontjából ez a kor döntő, a választójogosultság megszerzése miatt.

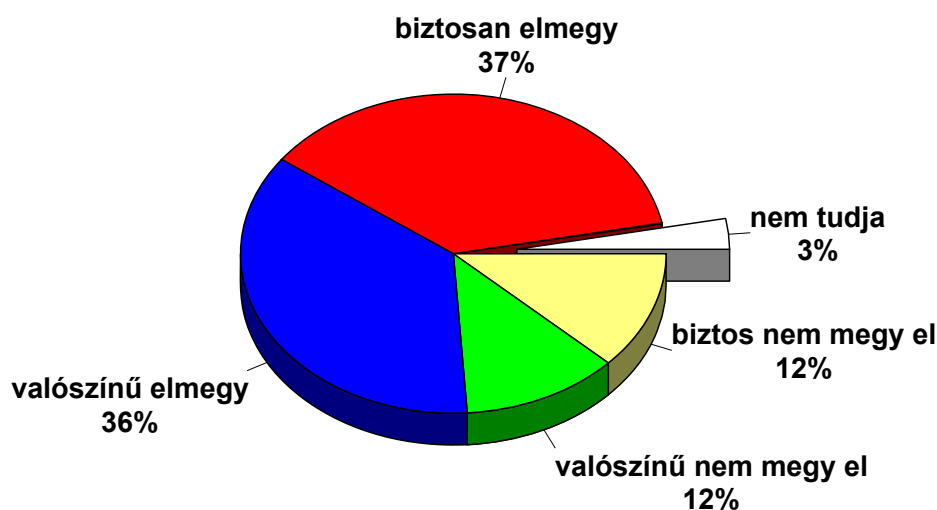
A másik tisztázásra szoruló témakör a politikai részvétel kérdése volt. Ennek igen jelentős irodalma van, és a korábbi empirikus tapasztalatok is megerősítik azt a véleményt, mely szerint a politikai tevékenység ma Magyarországon elsősorban a pártpolitikán keresztül realizálódik, a közvetlen demokrácia elemei háttérbe vannak szorítva. A jelenlegi alkotmánymódosítási elképzelések tovább szigorítanák ezt, vagyis az extrém esetektől eltekintve (mint például forradalmak vagy ellenforradalmak kitörése) a választójoggal rendelkező néprétegeknek mindössze négyévente adatik lehetőség arra, hogy néhány röpké másodperc alatt döntsenek az elkövetkező ciklust uraló elitről. Éppen ezért ezt a néhány másodpercet próbálják hosszú hónapok kampánymunkájával befolyásolni a politikai erők. Mivel a ciklus közbeni lényeges változások ismeretlenek a magyar politikában, hiszen minden elit elhivatottan ragaszkodik a hatalomhoz, akárhányszor is bizonyította be alkalmatlanságát, ezért a “nép akarata” csak négyévente nyilvánulhat meg, akkor viszont mindenki igyekszik beleadni a felgyülemlett érzéseit a szavazatába. Többek közt ez a jelenség okozta az 1994-es földcsuszamlásszerű szocialista győzelmet is.

Az adatok elsődleges elemzése során kiderült, hogy a fiatalok (értve ezalatt a 18-30 éves, tehát politikailag már “felnőttnek” tekinthető korosztályokat) két, némileg ellentétes dimenzió alapján közelítenek a politikához. Ez a két dimenzió a **szavazóként való részvétel**,

illetve a **pártpolitikával kapcsolatos attitűdök**. Ezért e két dimenzió felderítését választottuk a politikai elemzés fő vonulatának.

A fiatalok helyi, illetve országos választásokon való részvételi aránya valamivel magasabb az idősebb korosztályokénál (különösen azok esetén, akik az előző választáskor még nem voltak választásra jogosultak), a biztos szavazók aránya 53-55 százalék körül mozog. A biztos szavazóként való részvételi arány az iskolai végzettség emelkedésével együtt nő a fiatalok körében (legfeljebb 8 általánossal rendelkezők mindössze 14, míg a diplomások 58 százaléka biztos szavazó), illetve a kornak is hasonló hatása van. A nemek tekintetében csak annyi a különbség, hogy a férfiak biztosabbak a véleményükben, a nők inkább csak valószínűsítik, hogy elmennek szavazni.

A jövő vasárnapi önkormányzati választásra...

A parlamenti választásokon való részvételt a fiatalok a leghatékonyabb érdekérvényesítési formának tartják (százfokú skálán 66 pont), az országos népszavazási kezdeményezéssel együtt (64 pont), az önkormányzati választások megítélése 61, míg a helyi népszavazás 55 pont volt. Ez első ránézésre azt mutatja, hogy a fiatalok részt akarnak venni a politikai életben, vagy legalábbis fenn akarják tartani maguknak a jogot, hogy négyévente beleszóljanak a hatalom gyakorlásába. Ugyanakkor itt egyfajta mítosz megléte is kimutatható, mely szerint a politikai részvétel nagyon fontos dolog, megvannak a megfelelő csatornái, amelyeket négyévente használni illik.

Ennek a mítosznak a leképeződése, megerősítése abban a kérdéssorban is kimutatható volt, melynek során a fiataloknak azt kellett megmondani, hogy milyen mértékben értenek egyet különböző kijelentésekkel. Az adatfelvétel során jelentős ellenérzés fogalmazódott meg olyan kérdésre feltett itemek esetén, mint: “a közéleti szereplés nem a fiatalok dolga” (az egyetértés mindössze 18 pont a százfokú skálán), vagy “nincsenek olyan fiatalok, akik képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit”. Ezek a kijelentések gyakorlatilag egyöntetű elutasításban részesültek.

Nem támogatták a fiatalok azokat a kijelentéseket sem, melyek egyrészt a radikalizmus felé mutattak “csak sztrájkokkal és tüntetésekkel lehet elérni valamit”, másrészt a közönyt próbálták mérni “nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert úgysem változik semmi”, bár ez utóbbi esetén már jelentős volt a bizonytalanság. Leginkább a következő két item esetén voltak megosztottak a válaszadók: “a fiataloknak nincs tapasztalatuk a politikához”, illetve “a politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal”. Ez a bizonytalanság önmagáért beszél.

Az egyes kijelentésekkel való egyetértés mértékét százfokú skálán ábrázolva az alábbi táblázat mutatja.

Kijelentések	Százfokú skálán
A nonprofit szervezetek léte elengedhetetlen egy demokratikus társadalomban.	78
A szakszervezetekre szükség van a munkahelyi érdekvédelmekben.	71
A pártok hatékonyan képviselik a saját érdekeiket.	67
A pártok csak a pénzt költik.	59
A nonprofit szervezetek hatékonyabban dolgoznak, mint az állami intézmények.	58
A politikusok felelőtlenek.	53
Az emberek a helyi politikai élet iránt közönyösek.	53
A szakszervezet a munkahelyi érdekvédelmesítés leghatékonyabb csatornája.	52
Jelentős ellentétek vannak a tanuló és dolgozó fiatalok érdekei között.	52
A fiatalok dinamikusabban tudják politikai érdekeiket képviselni.	51
A fiataloknak nincs elég tapasztalatuk a politikához.	49
A politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal.	48
A szakszervezeteknek nincs befolyásuk a döntéseknél.	44
A hallgatói önkormányzati képviselők a saját maguk hasznát nézik.	43
Nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert úgysem változik semmi.	39
A pártok képviselik szavazóik érdekeit.	31
Csak sztrájkokkal és tüntetéssel lehet elérni valamit.	26
Nincsenek fiatalok, akik képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit.	19
A közéleti szereplés nem a fiatalok dolga.	18

Ha az egyes itemekkel való egyetértés mértékét a különböző társadalmi-demográfiai csoportokban vizsgáljuk, akkor jelentős eltérésekre bukkanhatunk. Ha külön vesszük a dolgozó és tanuló fiatalokat, akkor már abban eltérés van, hogy van-e jelentős ellentét a dolgozó és tanuló fiatalok érdekei közt. A tanulók nagyobb arányban értettek egyet ezzel a kijelentéssel, mint a dolgozók. Ugyanakkor jól körülhatárolható az az öt item, amelyek a politikával, közélettel szembeni közönyt és fásultságot jelenítik meg, és amelyekkel a dolgozók sokkal magasabb arányban értettek egyet (a politikusok felelőtlenek, a szakszervezeteknek nincs befolyásuk, az emberek a politika iránt közönyösek, a HÖK képviselők a saját hasznukat nézik, nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert nem változik semmi). Ha feltételezzük, hogy a dolgozók átlagéletkora magasabb, ezért több tapasztalatuk lehetett a kilencvenes évek politikai közéletéről, akkor azt kell mondjuk, ezek a tapasztalatok keserűek és kiábrándítóak lehetnek.

Az életkor is okozhat véleménykülönbségeket, még akkor is, ha a vizsgált populáció korintervalluma viszonylag rövid. A fiatalabbak két itemmel értettek nagyobb arányban

egyed, amelyeket ha szigorúan akarunk fogalmazni, a naivitás és a tapasztalatlanság okozott. A két item magáért beszél: a pártok képviselik szavazóik érdekeit, illetve a szakszervezet a munkahelyi érdekérvényesítés leghatékonyabb formája. Ugyanakkor a kiábrándulást és közönyt mutató itemekkel az idősebbek, vagyis a tapasztaltabbak értettek egyet nagyobb arányban, ami újra az előbbi eszmefuttatást erősíti meg.

Az iskolai végzettség az a dimenzió, ami a legtöbb kérdésben megosztja a válaszadókat, és ez történt ebben az esetben is. Az egyik legjellemzőbb példa erre a nonprofit szektor megítélése. Mindkét idevonatkozó itemmel (a nonprofit szervezetek léte elengedhetetlen egy demokratikus társadalomban, illetve a nonprofit szervezetek hatékonyabban dolgoznak, mint az állami intézmények) a magasabb végzettségűek szignifikánsan nagyobb arányban értettek egyet. Általánosságban nézve az alacsonyabb iskolai végzettségűek kevésbé árnyaltan ítélték, esetükben több volt a szélsőségesebb vélemény - ez azonban általános jelenség, a magasabb végzettségűek több információ alapján döntenek, ezért véleményük kevésbé sarkított.

A 19 item hat faktorba sorolható, melyek a válaszok kétharmadát magyarázzák. A faktorokat az alábbi táblázat mutatja.

1. faktor: „fásult kiábrándultság”	faktor súly
Csak sztrájkokkal és tüntetéssel lehet elérni valamit.	0.738
Nincsenek fiatalok, akik képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit.	0.681
A közéleti szereplés nem a fiatalok dolga.	0.619
Nincs értelme a közéleti aktivitásnak, mert úgysem változik semmi.	0.503
A nonprofit szervezetek léte elengedhetetlen egy demokratikus társ.-ban.	-0.235
2. faktor: „pártpolitika utálata”	faktor súly
A pártok csak a pénzt költik.	0.783
A politikusok felelőtlenek.	0.716
A politikai szervezetek nem törődnek a fiatalokkal.	0.532
A pártok képviselik szavazóik érdekeit.	-0.493
3. faktor: „korporatív elképzelések”	faktor súly
A szakszervezet a munkahelyi érdekérv. leghatékonyabb csatornája.	0.811
A szakszervezetekre szükség van a munkahelyi érdekképviseletben.	0.617
A pártok képviselik szavazóik érdekeit.	0.570
A közéleti szereplés nem a fiatalok dolga.	-0.387

4. faktor: „erélytelen szakszervezetek”	faktor súly
A szakszervezeteknek nincs befolyásuk a döntéseknél.	0.788
Az emberek a helyi politikai élet iránt közönyösek.	0.689
A fiataloknak nincs elég tapasztalatuk a politikához.	0.491
A szakszervezetekre szükség van a munkahelyi érdekképviseletekben.	-0.204
5. faktor: „önszerveződések”	faktor súly
A nonprofit szervezetek hatékonyabban dolgoznak, mint az állami intézmények.	0.776
A hallgatói önkormányzati képviselők a saját maguk hasznát nézik.	-0.628
A pártok hatékonyan képviselik a saját érdekeiket.	-0.393
Nincsenek fiatalok, akik képviselhetnék korcsoportjuk érdekeit.	-0.339
6. faktor: „pártpragmatikusok”	faktor súly
A fiatalok dinamikusabban tudják politikai érdekeiket képviselni.	0.703
A pártok hatékonyan képviselik a saját érdekeiket.	0.513
A nonprofit szervezetek léte elengedhetetlen egy demokratikus társadalomban.	-0.708
A szakszervezetekre szükség van a munkahelyi érdekképviseletekben.	-0.416

A korábban kimutatott aktivitás mellett viszont az is megfigyelhető, hogy 1995 és 1996 között mind az országos, mind pedig a városi politika iránti érdeklődés visszaesett a fiatalok körében, míg az idősebbeknél ez nem változott. A politikai intézményrendszer egyes elemeiben való bizalom a fiatalok körében kisebb, mint a 30 év felettiéknél, egyedül az elektronikus média az, amely a fiatalok körében nagyobb bizalmat ébreszt, bár ez valószínűleg az életkori sajátosságokból fakad.

Az egyes pártok befolyását a város életére csaknem minden párt esetében magasabbnak ítélik a fiatalok, ugyanakkor saját bevallásuk szerint jóval kisebb ismeretekkel rendelkeznek az önkormányzat működését illetően. Valószínű, hogy a médiában kellőképpen tárgyalt politikai küzdelmek, pártvillongások (a magasabb médiafogyasztás miatt) jobban beépülnek a fiatalok gondolkodásába, de negatív előjellel, az ugyanis egyértelműen kiderült, hogy nem a politikai tevékenységet gondolják az érdekérvényesítés szempontjából hasznosnak.

Ezt az is alátámasztja, hogy az önbesorolós érdektipológia során, mikor megkértük őket, hogy spontán sorolják fel, milyen érdekeik vannak, akkor politikai álláspontjuk kifejezésre juttatását, vagy a választást (ami a demokratikus intézményrendszer egyik alapköve) csak négy százalékuk említette. Ennek oka az, hogy ha a politikai aktivitás más érdekek közé kerül, akkor erősen devalválódik, az összehasonlításban már kevésbé fontosnak minősül. Ez a jelenség hasonlít a kultúra helyzetére, mely önmagában fontos ugyan, de azért az egészségügy, az oktatás, a foglalkoztatás megoldása sokkal fontosabb. Emellett valószínű,

hogy a fiataloknak már nem olyan alapvető probléma a szabad választás, politikai aktivitás, mint az idősebb generációknak, akik megélték az ettől való megfosztottságot is. A vizsgált fiatalok nagy része, a 26-27 év alattiak (vagyis akik 1989 után érettségiztek), miután belépett a szavazói korba, automatikusan egy plurális demokrácia játékszabályai közé került, az idősebbekben viszont élénkebben él mind a korábbi látszatválasztások, mind a lépésről lépésre kivívott demokratikus jogok emléke.

A politikai érdekek csak nagyon csekély korrelációban állnak más érdekkategóriákkal. A legmagasabb korrelációs értéket (0.293) az információs érdekekkel kapcsolatban mértük, de ez is elég alacsonynak tekinthető.

A kérdőíven szerepelt 35 item, melyeknek a fontosságát kellett egy 1-től 10-ig terjedő skálán megítélni. Az innen kapott adatok igen beszédesen bizonyították a fenti tételt. A 35 item közül kettő volt politikai jellegű (információszerzés a helyi politikáról, közeletről, illetve a politikai álláspont kifejezésre juttatása), ezek az utolsó két helyen végeztek. A kapott fontossági indexük 50 pont alatt volt a százfokú skálán, vagyis a kérdezett fiatalok nem tartották őket fontosnak (a többi 33 item indexe mind 50 pont feletti volt).

Ennél a kérdésnél mindkét politikai item ugyanazzal az öt másik itemmel állt szoros korrelációban. Ezek a következők:

- * megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről,
- * az általános magyar gazdasági helyzet alakulása,
- * az adó mértéke,
- * információszerzés a helyi eseményekről,
- * beleszólás az oktatási/munkahelyi szervezet rendszerébe.

Mint láthatjuk, ezek az itemek ránézésre is egy csoportba tartoznak. Ezt a faktoranalízis is megerősítette. Mivel a faktorok részletes elemzését az érdekekről szóló rész tartalmazza csak emlékeztetőül jegyezzük meg, hogy a itemeket számítógép nyolc faktorba rendezte, s az egyikben ezek a politikai itemek voltak a meghatározóak (0.7785 és 0.7523 faktorsúllyal). Ebben a politika faktorban dominánsan jelen volt a magyar gazdasági helyzet alakulásának fontossága (0.6544), a megfelelő tájékoztatás az országos eseményekről (0.3916) és az adó mértéke (0.3060) is.

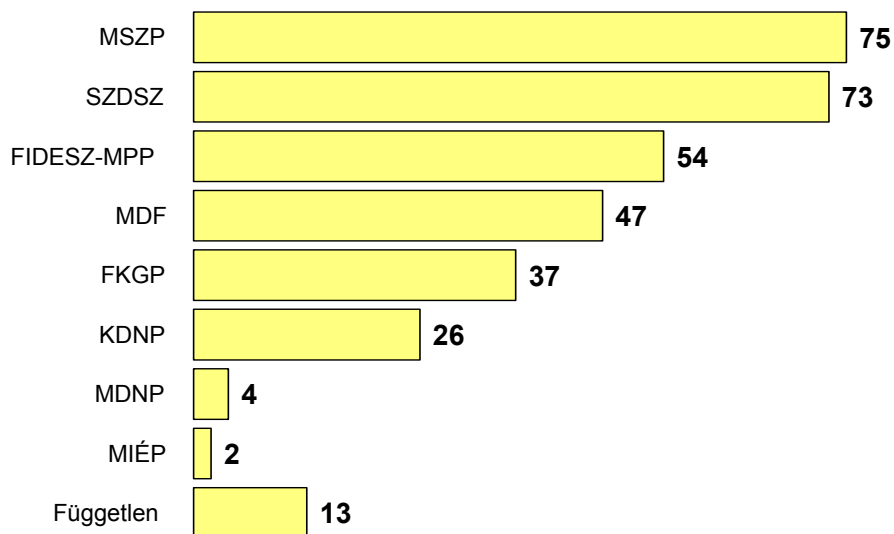
Amikor társadalmi szervezeteket kellett kártya alapján besorolni (működik-e a városban ilyen, és ha igen fordult-e már hozzá), akkor a kapott eredmények az alapvető

politikai ismeretek leképeződései voltak. Az ismert politikai pártokat magas százalékos arányban nevezték meg a fiatalok, hogy működnek Veszprémben (a legmagasabb az MSZP 92, a legalacsonyabb a KDNP 81 százaléka volt). A Fidesz volt az egyetlen politikai párt, amelynél előfordult az az említés, hogy a válaszadó már kapcsolatba került vele valamilyen ügy kapcsán, igaz itt is csak minimális, két százalék. A nem parlamenti pártok esetében (MIÉP, Konzervatív Párt) az említési arány ennél jóval alacsonyabb volt (56, illetve 43 százalék). A nem politikai társadalmi szervezeteket, mint például a sportegyesületeket, nemzetiségi vagy érdekvédelmi egyesületeket ugyan kevesebben nevezték meg, általában 50 és 70 százalék között, de magasabb volt azok aránya, akik már fordultak hozzájuk valamilyen problémával.

Az ismereti szintet mérte az a kérdés is, melyben rákérdeztünk arra, hogy a önkormányzat képviselőtestületében mely pártállású képviselők vesznek részt. Itt a koalíciós partnerek említési aránya volt a legmagasabb. Őket a Fidesz követte, a többi párt említési aránya 50 százalék alatti volt. A fiatalok tájékozatlanságát mutatja, hogy viszonylag magas arányban említettek olyan pártokat, melyeknek nincs képviselőjük az önkormányzatban. így téves a MIÉP, az FKgP és a Fidesz említése. Igaz ugyan, hogy ez utóbbi párt adott képviselőt a közgyűlésnek, de a Fideszes képviselők mindegyike kilépett a pártból és a zajos sajtóvisszhang közepette a frakció felszámolta magát.

Szintén a tájékozatlanságot mutatja, hogy a fiataloknak csupán 12 százaléka válaszolt arra a kérdésre, hogy ki a választókerületének önkormányzati képviselője de minden ötödik válasz téves volt. (A tévesen válaszolók vagy a polgármestert vagy az országgyűlési képviselőjüket nevezték meg, mint önkormányzati képviselőjüket.)

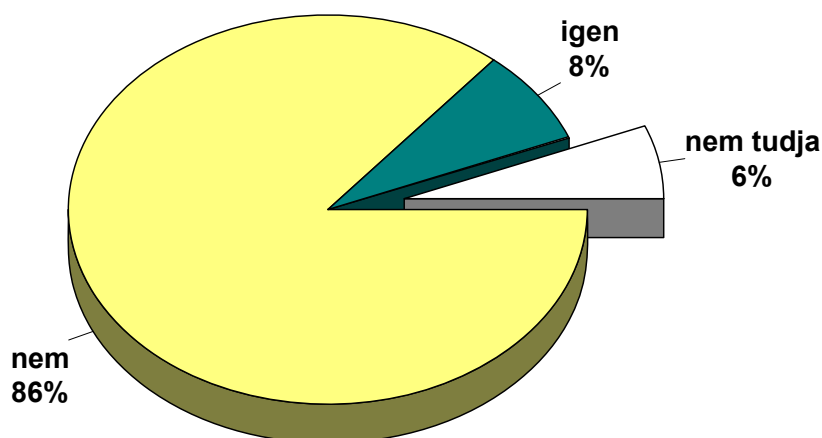
A képviselőtestületben mely pártállású képviselők vesznek részt ?

emelési százalékok

Az önkormányzati képviselők a fiatalok 92 százalékának nem nagyon jutnak eszébe, mint olyan személyek, akikhez valamilyen problémával lehet fordulni. Ez akkor is nagyon magas, ha tudjuk, hogy a fiatalok problémáinak jelentős része nem a közélettel kapcsolatos, és az önkormányzatiság felfogása sem teljesen ugyanaz a szintiszta képvisélet, mint egyes nálunk szerencsésebb országokban.

Gondoltál-e arra, hogy a képviselőkhöz fordulj valamilyen problémáddal?

Ennek megfelelően, amikor értékelni kellett az egyes személyek és szervezetek munkáját, akkor a kapott adatok a helyi közéleti szereplők vonatkozásában igencsak a középérték körül csoportosultak, vagyis jól mutatták a fejekben lévő bizonytalanságot és információhiányt. A százfokú skálán mért eredményeket a következő ábra mutatja.

Személyek és szervezetek	Százfokú skálán mért érték
<i>Polgármesteri Hivatal</i>	58
<i>Polgármester</i>	57
<i>Önkormányzati képviselője</i>	50
<i>Városi képviselőtestület</i>	49
<i>Országgyűlési képviselője</i>	45
<i>Jegyző</i>	44
<i>Parlament</i>	35
<i>Kormány</i>	31

Az is az általános politikai elgondolások leképeződését mutatja, hogy egyedül a két országos intézmény esetén volt a középértéktől jelentősen eltérő az index. Ezek az intézmények azonban országosan sem örvendnek túl nagy népszerűségnek, így ha nem is lehet pontosan tudni, mit csinál a jegyző, vagy a testület, az biztos, hogy jobb a parlamentnél és a kormánynál, ha másért nem, hát azért, mert helyi intézmény.

Ha az adatokat az egyes társadalmi csoportokra vetítjük, akkor kiderül, hogy a nők az összes helyi szereplő tekintetében pozitívabban nyilatkoztak. A hivatal értékelése a kor előrehaladtával és az iskolai végzettség növekedésével egyre kevésbé pozitív. A 18 év alattiak pedig a két országos intézményt az átlagosnál pozitívabbra értékelték.

A fiatalok csak elenyésző töredéke venne részt politikai párt munkájában. Ez ma Magyarországon a fiatalok számára egyértelműen nem karrierépítési lehetőség, mely problémával a politikai pártok is küszködnek, kevésbé találva olyan fiatalokat, akik pártkaderként esetleg egy ifjúsági pártszervezetben kezdik, majd egyre több szerepet kapnak a politikában. Magyarországon a pártrekrutáció elsősorban horizontális, ugyanannak az egy-két generációnak a tagjai alkotják a pártelitet.

A kutatás során három szervezettípusra kérdeztük rá (párt, érdekképviselő, civil egyesület), hogy a kérdezett tagja-e ilyen szervezetnek, ha nem, akkor lenne-e tagja, illetve töltene-e benne vezető szerepet. Az eredmények igen tanulságosaknak bizonyultak.

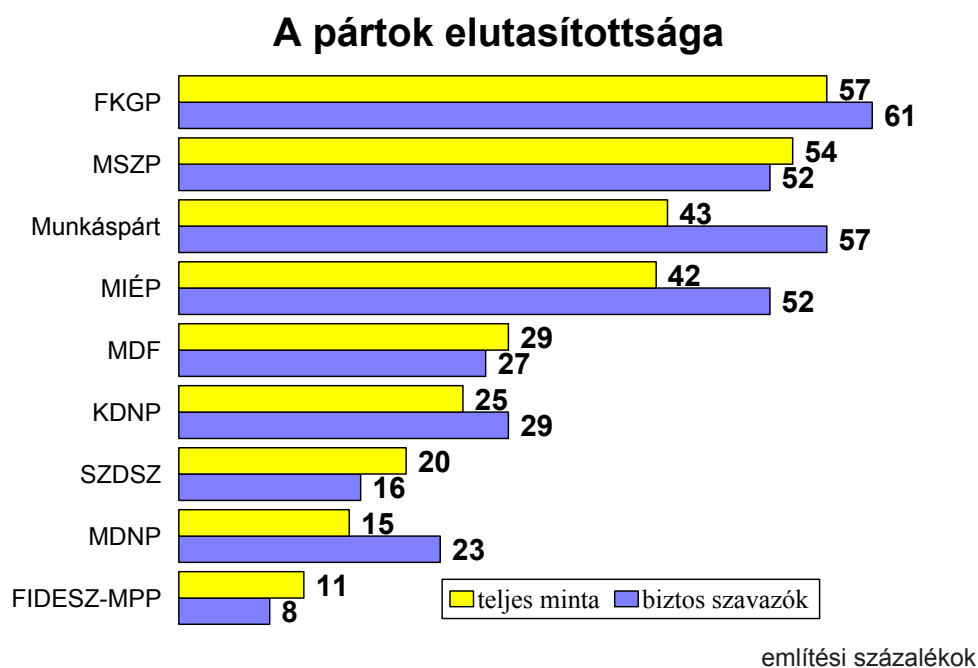
A kérdezett 302 fiatal között egyetlen egy sem volt, aki valamilyen pártnak a tagja lenne (és ez nem a mintavétel hibája), szakszervezetben vagy érdekképviselőben 10 százalék tag, egyesületekben pedig 23 százalék. Ez egyrészt mutatja a közéleti szerepvállalás alacsony voltát, hiszen az egyesületek közt jobbra nem közéleti tevékenységgel foglalkozó szervezetek vannak, másrészt még ezen belül is a pártszereplés elutasítását.

Tovább nézve az eredményeket, pártoknak mindössze 4 százalék lenne tagja, érdekképviselőeknek 22 százalék, míg civil egyesületnek 45 százalék (ez utóbbi a nonprofit szektor gyenge felszívó erejét is mutatja). A fiatalok több, mint felét nem érdeklí semmilyen szerepvállalás.

Ami pedig a vezető szerepet illeti, a pártok esetében 3 százalék, az érdekképviselői szerveknél 7, míg az egyesületeknél 21 százalék vállalna ilyet. Ha összehasonlítjuk a két adatsort, akkor mindössze a pártok kategóriájában vannak egymáshoz közel az értékek, vagyis aki párttag lenne, azok nagy többsége vezető funkcionáriusként is el tudja magát képzelni. Ez az adat akkor is elgondolkodtató, ha az elemszám kicsi és a hibahatár nagy.

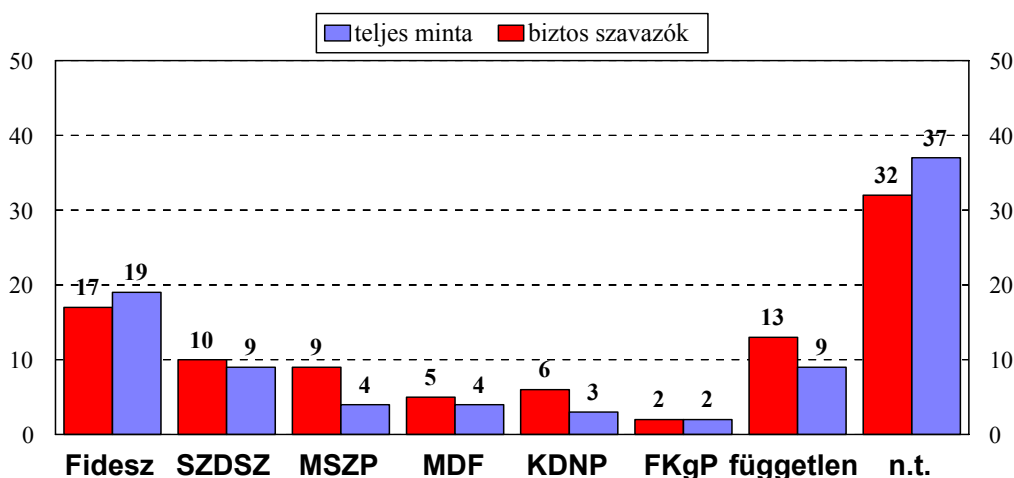
A pártokkal kapcsolatos negatív többségi vélemény más kérdésekben is megnyilvánul. Az egyetértésre feltett kijelentések közt a pártokra utalók is voltak. Igen alacsony (százfokú skálán mindössze 31 pont) volt az egyetértés mértéke azzal a kijelentéssel, hogy "a pártok képviselik szavazóik érdekét". Ez annál is különösebb, mert olyan fiatalok mondták ezt, akik ugyanakkor nagy számban vesznek részt a szavazásokon. Ennél magasabb volt viszont egy ellentétes irányú kijelentéssel való egyetértés ("a pártok csak a pénzt költik", 59 pont).

Végül még egy példa a pártok elutasítottságára. Arra a kérdésre, hogy “Mely párt az, amelyre semmiképpen nem szavazna?”, igen magas százalékos arányok jöttek ki. A válaszadók 20 százaléka öt vagy több pártot is felsorolt. A két leginkább karakterisztikus párt, az MSZP és a Kisgazdapárt elutasítottsága 50 százaléknál is magasabb, az országos mintákon e két pártra a 30-35 százalék körüli elutasítottság jellemző. A szélsőségesnek mondott pártok, a MIÉP és a Munkáspárt elutasítottsága 40 százalék feletti, míg országosan csak 23-25 százalék.

A választási adatok viszont lényegében visszatükrözik az országos, nagyvárosokra jellemző tendenciákat az adatfelvétel idején. A legnépszerűbbek a fiatal magyar polgári demokraták (ők a fiatalok körében egyébként is kedveltebbek az átlagnál, és bármennyire is szeretnének, a kereszténydemokratákhoz hasonlóan nem tudnak kilépni a generációs jelzők közül), az SZDSZ valamivel népszerűbb az országos eredményeinél, míg ugyanez fordítva érvényesül a kisgazdák esetén. Ez utóbbi jelenségeknek egyazon magyarázata van, az urbanizációs hatás, míg az SZDSZ bázisát a városi rétegek adják, addig a Kisgazdapárt egyértelműen a falusiak pártja.

Melyik pártra szavazna az önkormányzati választásokon?

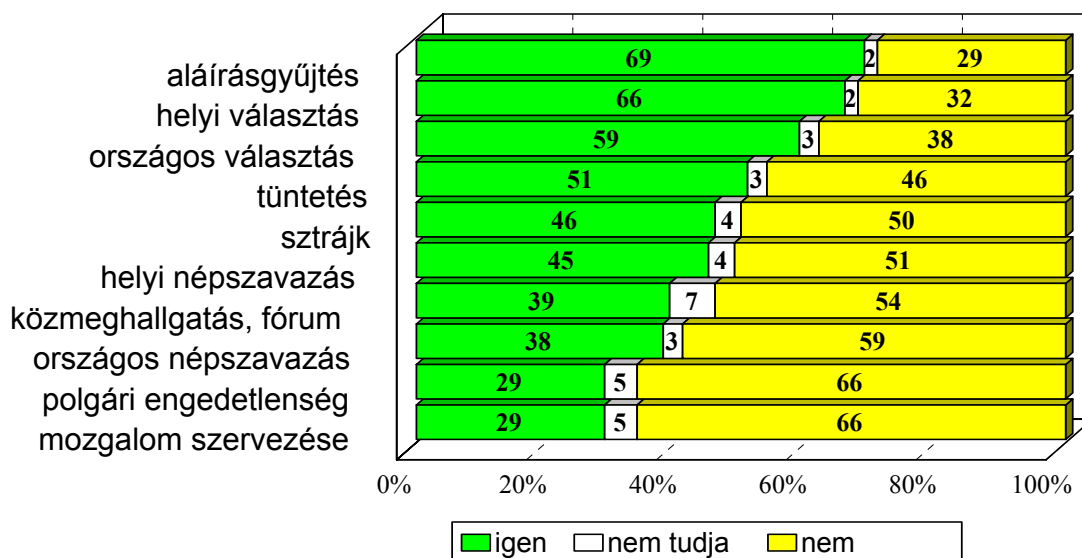

A politikai közéletben más módjai is lehetnek az érdekek érvényesítésének a pártpolitizáláson kívül, bár kétségtelenül nem egyformán hatékonyak. Mint korábban már említettük, a kérdezett fiatalok a leghatékonyabbnak az országos választásokat tartották. Ez az érdekvérvényesítési mód a kor előrehaladtával egyre kevésbé tűnik hatékonynak, és hasonló a helyzet szinte az összes többi tevékenységgel kapcsolatban is, kivéve a sztrájkot, amelyet az “idősebbek” hatékonyabbnak tartanak.

Ez utóbbinak oka a munkába állás lehet, bár az is kiderült, hogy a dolgozó fiatalok kevésbé tartják hatékonynak a sztrájkot, mint a tanulók. Általánosságban véve a dolgozó fiatalok a legtöbb formát kevésbé hatékonynak tartják, mint a tanulók.

Arra a kérdésre, hogy részt vennének-e ezekben a tevékenységekben, némiképp meglepő módon nem csak a “konform” tevékenységek kerültek előtérbe. Itt nyomokban felfedezhető az életkori sajátosságokból fakadó dinamizmus, vagy pragmatizmus: ami nem tűnik túl hatékonynak (polgári engedetlenség, közmeghallgatás, fórumok), abban nem is érdemes részt venni.

Részt vennél-e ezekben a tevékenységekben?

A legtöbb tevékenység inkább férfiakat aktiválja, a nők pusztán az aláírásgyűjtésben vennének részt nagyobb arányban, mint a férfiak. Ez egyébként inkább a fiatalok és a tanulók kedvelt tevékenysége. Ugyanakkor a renitensebb tevékenységekben (polgári engedetlenség, sztrájk és tüntetés) inkább az idősebbek vennének részt nagyobb arányban. A magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők is aktívabbak a legtöbb tevékenység esetén.

Ennél a kérdéspárnál mind a hatékonyság, mind pedig a részvétel esetén jól elkülöníthető csoportokat figyelhetünk meg a tevékenységek között. A hatékonyságra vonatkozó kérdésnél van egy “konform” csoport, akik a klasszikus részvételi formákat tartják hatékonynak (népszavazási kezdeményezés, választások). Vannak “anarchisták”, akik a sztrájkot, tüntetést és általában a radikálisabb módszereket gondolják célravezetőnek, illetve “engedetlenek”, akik ha nem is túl aktívan, de a nonkonform tevékenységeket (polgári engedetlenség, aláírásgyűjtés) hiszik hatékonynak.

A részvétellel kapcsolatos kérdésnél is megtalálható ez a hármas felosztás. Itt is vannak “konformok”, “lázadók”, de a harmadik csoport némiképp más, ugyanis ők nem egyszerűen engedetlenek, hanem aktívan kezdeményezők, “mozgalmi” emberek. Ők az aláírásgyűjtést, a különböző kezdeményezéseket, mozgalmak szervezését preferálják a részvétel szempontjából.

Végső soron a politikai elemzés azt mutatta, hogy a kutatási hipotézisben szereplő tengely, a fiatalokról alkotott elképzelések nem igazolják sem a radikális ifjúság, sem pedig a fogyasztói ifjúság képét. Van ugyanis felelősségérzet a politikai aktivitásra, de ez a politikai rendszer sajátosságai, a pártpolitika túltengése miatt jobbra csak négyévente kerülhet felszínre.

5. A SAJTÓ, MINT ÉRDEKÉRVÉNYESÍTÉSI CSATORNA

Divatos manapság a hatalommegosztás elve alapján leírt három hatalmi ág mellett egy negyediket - a sajtó hatalmát - is felemlíteni. Mi sem tekinthetünk el tőle, hiszen az informális érdekérvényesítési csatornák között, a nyomásgyakorlás eszközeként nagyon fontos szerepet játszik. A kutatás során kiemeltünk négy érdekérvényesítési csatornát a nyomtatott és elektronikus sajtóra vonatkozóan, mivel a korábbi tapasztalatok szerint ez jelentős hatással van a fiatalok magatartására, tevékenységére.

	<i>Hatékonyság (százfokú skálán)</i>	<i>Már élt vele (%)</i>
<i>Riport</i>	70	6
<i>Hírekben való szereplés</i>	69	2
<i>Petíció, állásfoglalás</i>	49	4
<i>Olvasói levél</i>	43	4

A fiatalok nem meglepő módon a sajtóban való aktív, személyes szereplést tartják hatékonynak, riport formájában, vagy a hírekben történő szereplés alapján. A passzív formákat, ahol a sajtó maga nem “segít rá” az eseményre, nem tartják túl hatékonynak. Ha azonban megvizsgáljuk az iskolai végzettség szerinti megoszlásokat, azt kapjuk, hogy a petíciókat a magasabb végzettségűek nagyobb arányban tartják hatékonynak, míg a hírekben való szereplés és a riport esetén éppen fordított a helyzet. Ezek az elképzelések javarészt nem “éles” ismeretekből származnak, hiszen a fiataloknak csak töredéke mondta, hogy már élt az adott tevékenységgel korábban.

6. IFJÚSÁGI ÉRDEKEK ÉS IFJÚSÁGPOLITIKA

A Veszprémben - mesterségesen - létrehozott ifjúságpolitikai struktúra három részre tagolható:

Legalul helyezkednek el a fiatalok, a fiatalok közösségei, szervezetei. A fiatalokat tömörítő vagy segítő szervezetek alkotják az Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum tagságát. A Fórum hivatott ellátni a kollektív érdekérvényesítést és érdekképviseletet. Koordinátorain keresztül kapcsolódik a következő integrációs szinthez.

A következő szinten a Veszprémi Ifjúsági Tanács található. A kvázi-bizottság munkájában részt vesznek ifjúsági szervezetek képviselői (IÉF koordinátorok), önkormányzati képviselők és külső szakértők. Itt kapcsolódik a rendszerhez az önkormányzati hivatal is, ifjúsági referensen keresztül. Az ifjúsági érdekek és az önkormányzati álláspontok egyeztetése, valamint az érdekérvényesítés operatív teendői folynak ebben a szervezeti egységben.

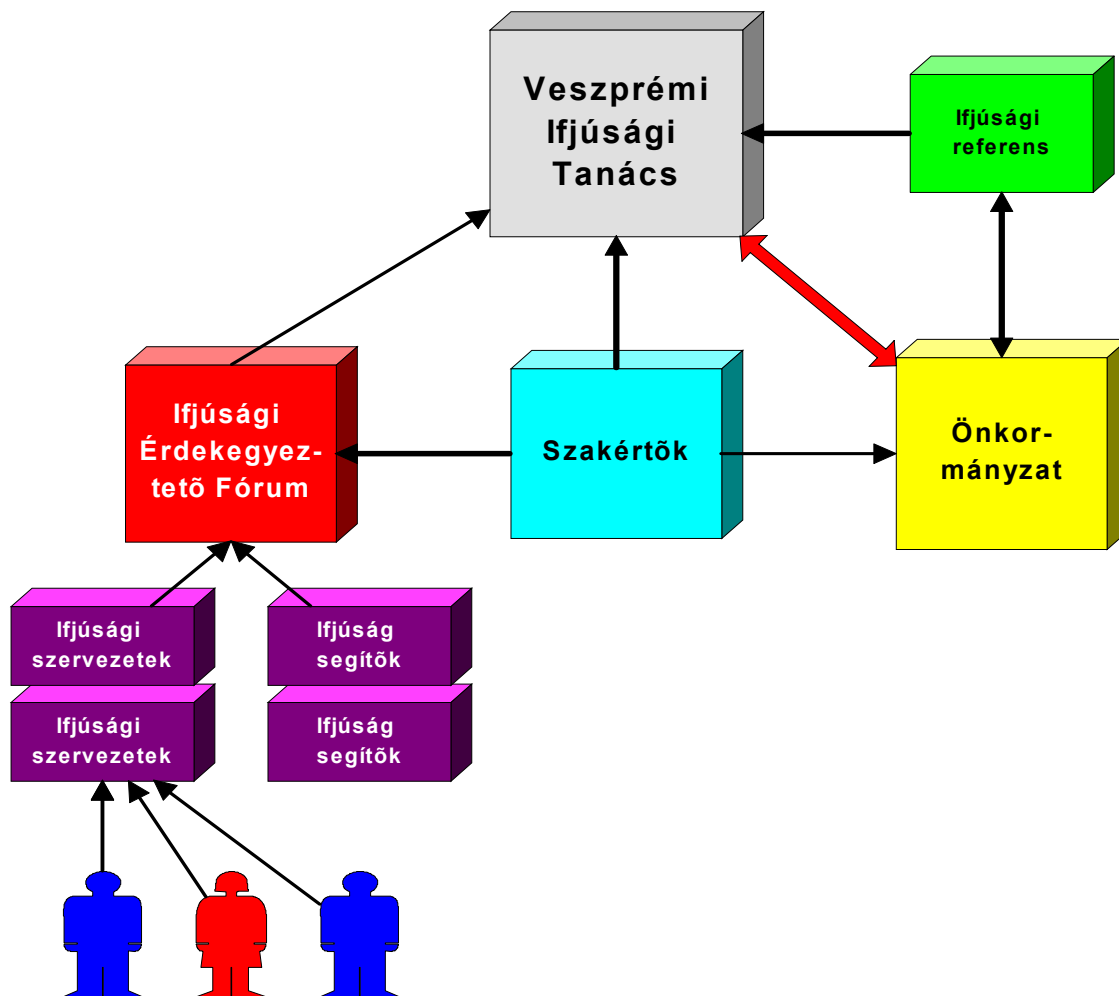
A Közgyűlés (illetve bizottságai), mint döntéshozó szerv az integrációs rendszer másik végpontja. Itt már egyeztetett, politizációs folyamatokon keresztül kialakított egységes javaslatoknak és kéréseknek kell(ene) megjelenni.

A deklarált cél, hogy az ifjúságpolitikának ne csupán alanyai, hanem részesei, résztvevői legyenek a fiatalok.

Ez a kialakult struktúra nem spontán folyamatban épült így, a kezdeményezők komplex rendszerben próbáltak gondolkodni, azt kívánták létrehozni.

Csakhogy...

A kiépült rendszer még jóformán fel sem állt, máris "bedugult", működésképtelennek bizonyult.

Az Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum néhány hónapos működés után gyakorlatilag kimúlt, az Ifjúsági Tanácsot az önkormányzat nem tekinti szerves munkacsoportjának (a működés technikai feltételi sem kielégítőek), az ifjúsági referens státusza, személye (!) a mai napig rendezetlen, s bár a város ifjúsági ügyeiben járatos szakértők szorgalmasan készítik szakmai anyagaikat (pl. ifjúsági koncepció, feladatterv, javaslatok) azokat sorra “kiheréli” a közgyűlésben és más döntéshozói szinten érvényesülő politikai logika. Az a furcsa helyzet állt elő, hogy Veszprém város ifjúsági ügyeinek intézése, problémáinak kezelése kicsúszott az önkormányzat kezéből, s néhány professzionális módon tevékenykedő ifjúságsegítő intézmény, szervezet “kezébe” került.

A struktúra nem működésnek elsődleges oka azonban magából a rendszerből fakad. Illúziókra, téves helyzetképre építkezett.

Ha az ifjúságpolitikát a közpolitika definíciója alapján határozzuk meg, akkor alapfeltétel kell hogy legyen a politikai közösség megléte. Azonban az ifjúság túlságosan tág

és heterogén, erősen szegmentált réteg ahhoz, hogy közösséget alkossanak. A fiatalok is - csakúgy, mint a társadalom összes tagja - több szűkebb közösséget alkotnak, kisebb csoportokat, amelyek pontosabban definiált, specifikált szükségletek meghatározásával valós politikai közeget tudnak alkotni a közpolitika értelmében.

A legitimáció is problémás, ugyanis az ifjúsági és ifjúságsegítő szervezetek szövetsége, fóruma (Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum) nem a veszprémi fiataloktól kapta a felhatalmazását, csupán a saját tagságuktól. Így a fórum által integrált "vélemény" is csupán néhány szervezet véleménye és érthetően nem a veszprémi fiatalok érdekei szerint cselekednek, lobbiznak, csupán a saját szervezeteik érdekében - melyek tagsága ugyan nagyrészt fiatalokból áll.

Ha a politika azon definíciójából indulunk ki, mely szerint a politika az erőforrásokért vívott harc, melyben érdekek és értékek állnak egymással szemben, megint csak a szereplők, az ifjúsági szervezetek maguk a problémahordozók. Egyrészt a fejlettségi szintjük alacsony volta, másrészt az érdekek közötti különbségek, harmadrészt pedig az ideológiai különbségek gátolják az egész fiatalság, ifjúság érdekei szerint cselekedjenek.

A politikai küzdelem szabályozottsága is kérdéses, hiszen a megfelelő csatornák kiépítettsége hiányos.

Tovább nehezíti az érdekek érvényesülését az, hogy általában a közélet, az érdekérvényesítés leghatékonyabb csatornáival együtt átpolitizálódott az utóbbi években. A fiatalok fejében a közéleti és politikai aktivitás ugyanabban az asszociációs mezőben szerepel, s a politikával kapcsolatos negatív attitűdök áttevődnek a közéleti aktivitásra is.

A kutatásból kiderült, hogy a nonprofit szervezetek felé nyitottak, bizalommal fordulnak hozzájuk, ugyanakkor a városban elég fejletlen a civil szféra, s az érdekérvényesítő képessége általában gyenge. A sikeres lobbizások legtöbbször a személyes kapcsolatokon múlnak.

Nálunk fejlettebb demokráciákban a lobbizás ma már teljesen elfogadott, természetes csatornája az érdekérvényesítésnek. Ahhoz, hogy a fiatalok érdekei felszínre kerüljenek és - elsősorban a társadalmi döntéseknél - érvényesüljenek, elengedhetetlen, hogy működjön a városban valamiféle ifjúsági lobbizás. Veszprémben jelenleg nem működik.

És mit tehet az önkormányzat?

Magyarországon 1990 őszén több mint 3100 települési önkormányzat kezdte meg működését. Felvetődhet a kérdés, hogy egyáltalán mekkora településen van értelme beszélni önálló ifjúságpolitikáról. Erre a válasz az, hogy az ifjúságpolitikának mint szemléletnek, mint

gondolkodásmódnak bármekkora településről is legyen szó van létjogosultsága. A kisebb településen kevesebb a feladat, kevesebb és más jellegű problémák vannak, ezért nincs mindenhol szükség arra, hogy deklarált, önálló ifjúságpolitika garantálja az "ifjúságbarát" szemlélet meglétét a döntéshozatali és végrehajtási mechanizmusokban. Egy városi önkormányzat azonban, ha meg akar felelni a kihívásoknak kénytelen differenciáltan kezelni az egyes problémákat és nincs arra mód, hogy minden egyes kérdés tárgyalásakor megjelenjenek a fiatalok, mint szempont. Éppen ezért ezeken a településeken szükség van egy integráló (és a végrehajtást koordináló) ifjúsági stratégiára amely garantálja, hogy az ifjúság bevonódjon a döntésekbe, vagy ha nem is vonódik be, legalább mint szempont jelen legyen. De csak olyan mértékben, mint bármely más társadalmi csoport. Az ifjúságpolitika - ha létezik ilyen egyáltalán - nem más, mint egyfajta gondolkodásmód, melyet a döntéshozók követnek munkájuk során.

Véleményünk szerint nincs olyan szakpolitika, melynek a középpontjában nem egy társadalmi probléma áll (mint pl. a népesedéspolitika, gazdaságpolitika, szociálpolitika stb.), hanem egy olyan társadalmi csoport, amely az életkor alapján alkot nem létező "közösséget". E nézetünkben a kutatás során tapasztaltak csak megerősítettek bennünket.